

عاملی و تاریخ چاپ آن ۱۳۸۶ است که مرکز الحقائق لاسلامیه منتشر نموده است.

۲. ذبائح اهل کتاب

مؤلف: محمد بن حسین بن عبدالصمد معروف به شیخ بهائی است.

مجلسی آن را در آغاز مجلد ۶۶ بحار الانوار (چاپ اسلامیة) با حذف مقدار اندکی که شیخ بهائی درباره سبب نوشتن رساله بیان کرده، آورده است. سبب تألیف این بوده است که سفیر پادشاه روم نامه ای به دربار شاه عباس صفوی می آورد، در آن نامه دانشمندان مسیحی از علمای شیعه سوال کرده بودند: در حالی که قرآن مجید با صراحت طعام اهل کتاب را حلال دانسته شما چگونه حکم به حرمت ذبائح اهل کتاب می نمایید؟

شاه عباس صفوی از شیخ بهائی می خواهد تا به این پرسش پاسخ گوید و شیخ بهائی این رساله را در پاسخ آن پرسش تألیف می نماید. در تحقیق این اثر از دو نسخه خطی و از نسخه چاپی سنگی و متن بحار الانوار استفاده شده است:

- نسخه «ا» از کتابخانه ملی به شماره ۴۶۳۳/۹ و به خط ابن ملا مراد تفرشی و تاریخ کتابت آن ۱۰۷۹ ق است.

- نسخه «ب» از مؤسسه کاشف الغطاء در نجف اشرف به خط احمد نجل سید حبیب زوین الحسینی الاعرجی النجفی است که در ذی قعدة سال ۱۲۳۴ نوشته شده است.

نسخه چاپ سنگی نیز از کتاب کلمات المحققین است که مجموعاً سی رساله دارد و رساله ذبائح اهل کتاب رساله ۲۷ آن مجموعه می باشد.

از آنجا که حجم رساله کم بود و امکان ضمیمه نمودن اثری دیگر از شیخ بهائی وجود داشت (گرچه اثر دومی از مصادر بحار نیست) رساله ای کم حجم تر از ذبائح به نام (رساله مالا تتم الصلاة فيه من الحریر)، از مجموعه کلمات المحققین تحقیق و در یک کتاب به طبع رسید. محقق این دو اثر برادر فاضل آقای عقیل ربیعی است و تاریخ چاپ آن سال ۱۳۸۶ است که مرکز الحقائق الاسلامیه اقدام به نشر آن نموده است.

باسمه تعالی

مدیریت محترم مجله فرهنگی پژوهشی آینه پژوهش

با تقدیم سلام و آرزوی توفیق روز افزون جناب عالی در گستره فرهنگ و پژوهش به استحضار می رساند مرکز نورالانوار فی احیاء بحار الانوار در سال ۱۳۸۵ فعالیت خود را جهت تحقیق مصادر تحقیق نشده بحار الانوار و نیز آن دسته از مصادر که تحقیق مناسب و دقیق ندارند با اشراف حضرت آیه الله میلانی - دامت برکاته - آغاز نموده است. این مرکز تاکنون توفیق داشته است دو عنوان از مصادر بحار الانوار را برای اولین بار تحقیق و منتشر سازد که ذیلاً گزارش از هر دو اثر جهت درج در بخش «تازه های نگارش و نشر» آن مجله وزین و ارزشمند تقدیم می دارد:

۱. ازاحة العلة فی معرفة القبلة

مؤلف: شاذان به جبرئیل قمی، فقیه و محدث نامدار و بزرگ شیعه در قرن ششم ق است.

مؤلف بزرگوار این کتاب را برای امیر جمال الدین فرامرزن بن علی بقرانی جرجانی (زنده در سال ۵۰۵) نگاشته تا اعتقاد وی را در تشخیص علائم و نشانه های قبله اصلاح نماید. این کتاب بعد از مقدمه با هجده عنوان به پایان می رسد و علامه مجلسی آن را تماماً در مجلد ۸۴ بحار ۷۴-۸۴، چاپ اسلامیة نقل نموده است.

متن اصلی کتاب از بحار الانوار با پنج نسخه خطی مقابله شده است: - نسخه «الف» کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۵۱۹۴/۲ سال (۹۵۲ ق)؛

- نسخه «ب» کتابخانه آیه الله العظمی بروجردی (ره) به شماره ۴۵۸/۲ سال (۱۲۹۸ ق)؛

- نسخه «ج» کتابخانه مجلس شورای اسلامی به شماره ۴۳۳۹/۱۱ سال (۹۵۶ ق)؛

- نسخه «د» کتابخانه آیه الله العظمی مرعشی نجفی (ره) به شماره ۷۰۳۶/۸ سال (۱۰۲۹ ق)؛

- نسخه «ه» کتابخانه آیه الله العظمی گلپایگانی (ره) به شماره ۲۶/۱۵۹ (بدون تاریخ کتابت).

محقق کتاب جناب حجة الاسلام آقای شیخ هادی قیسی

به جز دو اثری که به طبع رسیده، چهار اثر دیگر که نیاز به تحقیق یا تحقیق مجدد داشتند اکنون در مرکز نور الانوار مراحل تحقیق را طی می کنند که شرح آن بدین قرار است:

۱. کفاية الاثر في النص على الائمة الاثني عشر

تأليف محدث و فقيه و متكلم جليل القدر ابوالقاسم علي بن محمد بن علي الخزاز القمي الرازي از بزرگان علمای شیعه در قرن چهارم ق است. مؤلف بزرگوار این کتاب را نگاشته است تا ضعفای شیعه و آنهایی را که در دانش معرفتی چندان قوی نیستند، از گرفتار شدن در اشکالات و شبهات معتزله و سرگردان ماندن در وادی حیرت نجات دهد و به فرموده امام صادق (ع) (علماء شیعتنا مرابطون فی الشجر الذی یلی ابلیس و عفاریته یمنعونهم عن الخروج علی ضعفاء شیعتنا... دانشمندان پیرو ما مرزبانانی اند که از هجوم ابلیس و سپاهیان او بر صف شیعیان ناتوان (در علم) جلوگیری می کنند) جامه عمل پوشد.

امامیه با معتزله و سایر فرق اسلامی بر سر موارد متعدد اختلاف دارد که از آن جمله وجود نص بر امامت است. به عقیده امامیه برای امامت ائمه دوازده گانه علاوه بر عصمت و عالم به جمیع علوم دین بودن و سرآمد بودن در کمال و فضل و داشتن وجود نص از طرف پیامبر (ص) نیز لازم است اما معتزله به هیچ یک از این موارد اعتقاد ندارند.

آزادی عقاید در قرن چهارم ق خصوصاً نواحی شرقی ایران (ری تا آخرین بخش مرزهای شرقی ایران) در حد اعلی وجود داشت، به علاوه این قرن شاهد حوادثی بود که آن دوره را از سایر ادوار ممتاز نموده است، از آن میان شروع غیبت کبری و پایان غیبت صغری در سال ۳۲۹ با مرگ ابوالحسن علی بن محمد سمری است. تحرک معتزله در گسترش حوزه فکری خود که عدم وجود نص بر امامت ائمه دوازده گانه بود، نیازمند پاسخ از جانب علمای امامیه بود. این کتاب شریف در ردیف آثار اولیه ای است که از خامه این عالم متعهد نمایان گشت.

کفاية الاثر از مصادری است که اینک با تحقیق جدید در آینده ای نزدیک در زمره مطبوعات قرار خواهد گرفت. نظر به اینکه این کتاب در سال ۱۴۰۱ ق به طبع رسیده بود، اما تحقیق جدیدی را طلب می کرد با این دو نسخه نیز مقابله شد:

- نسخه «ال» از کتابخانه ملی به شماره ۱۸۶۷، کاتب آن محمد جعفر قائینی در مدرسه خیراتیه مشهد مقدس رضوی و در سال ۱۱۰۷ ق نوشته شده است.

- نسخه «ک» از کتابخانه فاضل خوانساری به شماره ۱۹. این نسخه در سال ۸۷۲ ق به خط شمس الدین حسین در قریه

یعقوب محله نوشته شده و از اقدم نسخ می باشد.

در طبع قبلی (۱۴۰۱) از سه نسخه دیگر بهره برده شد و از این رو مرکز نور الانوار با کسب اجازه از جناب حجة الاسلام و المسلمین حاج سید عبداللطیف حسینی کوه کمری خوئی از این طبع و مقابله ایشان استفاده برد. این کتاب به اهتمام آقایان سید محمد موسوی و عقیل ربیعی مراحل پایانی خود را می گذراند.

۲. تعلیقات شیخ بهائی (ره) بر کتاب القواعد و الفوائد

این کتاب از تألیفات عالم جامع و فرزانه زاهد، فارس عرصه های فقه و حدیث و اصول و ادب ابوعبدالله شمس الدین محمد بن مکی العاملی معروف به شهید اول است که به سال ۷۸۶ ق در زندان دمشق به شهادت رسید. کتاب قواعد و فوائد شامل سیصد قاعده فقهیه (به جز فوائد و تنبیهات) است که فقهایی بزرگ و نامدار شیعه به آن استناد و بر آن حواشی و شروح و تعلیقاتی نگاشته اند که از جمله آنها تعلیقات شیخ بهائی (ره) و شرح از عالم بزرگوار فقیه و ادیب ماهر شیخ محمد بن علی بن احمد حرفوشی عاملی است که به سال ۱۰۵۹ ق در اصفهان چشم از جهان فانی فرو بست. نظر به اینکه کتاب القواعد و الفوائد و نیز تعلیقات شیخ بهائی (ره) از مصادر بحار الانوار است و تاکنون تعلیقات به صورت کامل طبع نشده است، فقط یک بار در سال ۱۳۱۵ ق همراه اصل کتاب با حواشی عصار چاپ سنگی گردیده، مرکز نور الانوار اقدام به تحقیق آن نموده اما به علت در دسترس نبودن نسخ متعدد تنها از نسخه خطی موجود در کتابخانه امام رضا (ع) (قم)، بخش اول از مجموعه شماره ۹۱ استفاده شده است. چاپ نشدن شرح کتاب به نام القلائد السنیه علی القواعد الشهیدیه از حرفوشی و پراهمیت بودن آن (گرچه از مصادر بحث نیست) سبب گردیده ضمیمه تعلیقات شیخ بهائی (ره) گردد تا فائده آن برای حوزه ها و محققان فزونی یابد.

تحقیق این شرح با اعتماد بر سه نسخه خطی زیر است:

- نسخه «الف» از کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران به شماره ۱۸۱۲ به خط مؤلف و تاریخ کتابت آن ۱۰۵۴ ق، بیست و چهارم ماه ذی قعدة در اصفهان است.

- نسخه «ب» از کتابخانه عمومی مسجد اعظم قم به شماره ۶۷۷ و فاقد تاریخ تحریر و نام کاتب است.

- نسخه «ج» از کتابخانه آستان قدس رضوی به شماره ۲۱۵۱۴، تاریخ کتابت آن قرن دوازده و نام کاتب ابوتراب مسمی به میرزا آقا است.

هم اکنون این کتاب در دست تحقیق است که در آینده نه چندان دور به زیور طبع آراسته می گردد. ان شاء الله.

تحریر ۱۰۹۸ و نام کاتب ابن محمد جعفر محمد کاظم الدر مخی القایبی است.

- نسخه «ه» از کتابخانه عمومی مسجد اعظم قم به شماره ۴۳۴۰، تاریخ تحریر ۱۲۴۹ و کاتب آن حسن بن محمد الخوانساری است.

با تشکر

مدیر مؤسسه نورالانوار فی احیاء بحارالانوار

سید جعفر خلخالی

مدیریت محترم مجله فرهنگی پژوهشی آینه پژوهش

با سلام و آرزوی توفیقات روز افزون جناب عالی در گستره فرهنگ و پژوهش به استحضار حضرت عالی می‌رساند با عنایات خاص خداوند منان و الطاف ولی الله الاعظم حضرت حجة بن الحسن المهدي - ارواحنا و ارواح العالمین له الفداء - مرکز تحقیق و نشر منابع امامت تحت اشراف حضرت آية الله میلانی - دامت برکاته - و با هدف احیای تراث شیعه در زمینه امامت شروع به فعالیت نموده است. در همین راستا بنا بر دستور معظم له و اشراف کارشناسان محترم مرکز جلد نخست از کتاب شریف ثقلیب المکائد که از تألیفات سید جلیل القدر سید محمد تقی بن محمد حسین بن حامد نیشابوری کنتوری (پدر بزرگوار مؤلف شهیر میرحامد حسین صاحب کتاب شریف عبقات الانوار اعلى الله مقامها) است، جهت احیا به گروه ارائه شد که گزارش هر چند مختصر برای درج این اثر در بخش «تازه های نگارش و نشر» آن مجله وزین و ارزشمند تقدیم می‌دارد.

این کتاب شریف در ردّ باب دوم از جزء نخست کتاب فحفه الثنی عشریه از شیخ عبدالحق دهلوی است که در قرن ۱۳ ق و با موضوع کلام و عقائد به زبان فارسی تألیف شده و هم اکنون دو نسخه از آن موجود است:

- نسخه «الف» آن با خط نستعلیق در ۱۹ سطر در ۲۰۲ ورق با طول ۳۱ سانتیمتر و عرض ۵/۲۱ سانتیمتر.

- نسخه «ب» آن نیز با خط نستعلیق در ۲۱ سطر، با طول ۲۷ سانتیمتر و عرض ۵/۱۷ سانتیمتر در ۲۰۷ ورق است که هم اکنون این نسخه به عنوان متن در دست استنساخ می‌باشد و تقریباً نیمی از آن مقابله شده و مراحل تحقیق آن سپری می‌گردد.

با تشکر

مدیریت مؤسسه نورالانوار فی احیاء بحارالانوار

سید جعفر خلخالی

۳. الاقتصاد فیما يتعلق بالاعتقاد

تألیف شیخ الطائفة الامامية ابی جعفر محمد بن الحسن الطوسی، متوفای ۴۶۰ ق.

کتاب مذکور از مصادر بحارالانوار است و تاکنون دو نوبت به چاپ رسیده، اما چون تحقیق کامل و مناسبی نداشت و تنها در چاپ دوم بر اساس سه نسخه خطی به چاپ رسیده بود، مرکز با در نظر گرفتن دو نسخه دیگر در صدد تحقیق و چاپ آن است:

- نسخه «د» از کتابخانه آية الله مرعشی نجفی، شماره ۱۱، از مجموعه شماره ۳۶۹۴ و تاریخ تحریر آن ۱۱۲۶ ق به خط ابن نورالله مرتضی الحسینی است.

- نسخه «ه» از کتابخانه آستان قدس رضوی، به شماره ۱۸۶۵۹ به خط سلمان بن خلیل الله در سال ۱۰۸۰ ق و در دارالموحدین قزوین تصحیح و مقابله گردیده است.

امید است با عنایات خدای متعال مراحل نهایی تحقیق آن انجام و در دسترس اهل علم و فضل قرار گیرد، ان شاء الله.

۴. المعتبر فی شرح المختصر

تألیف نجم الدین ابی القاسم جعفر بن الحسن المحقق الحلّی (ره) متوفای ۶۷۶ ق.

از مصادر فقهی بحارالانوار و مؤلف آن از بزرگان فقه‌های شیعه است و در دقت و قوت استدلال فقهی کم نظیر می‌باشد. از این کتاب دو چاپ وجود دارد که چاپ اول سنگی و در سال ۱۳۱۸ ق انجام پذیرفته است. چاپ دوم این کتاب که در سال ۱۳۶۴ انجام گرفته، فاقد تحقیق لازم و درخور این کتاب ارزشمند است، علاوه بر اینکه فعلاً در دسترس اهل علم و تحقیق نیست. با توجه به مطالب مذکور این کتاب نیز با مقابله پنج نسخه با ارزش و نفیس به شرح ذیل در دست تحقیق است:

- نسخه «الف» از کتابخانه آستان قدس به شماره ۲۰۸۶۰، تاریخ تحریر ۹۶۷ و کاتب آن محمد بن اسماعیل بن الحسن الحسینی می‌باشد.

- نسخه «ب» از همان کتابخانه به شماره ۲۰۴۴۴، تاریخ تحریر ۹۷۱ و کاتب آن عبدالرضا بن محمد بن عزالدین بن زین العابدین است.

- نسخه «ج» از همان کتابخانه به شماره ۲۸۳۴، تاریخ تحریر ۹۵۶ و فاقد نام کتاب است.

- نسخه «د» نیز از همان کتابخانه به شماره ۵۷۲۳، تاریخ